

بررسی روش متدالشکل حسابداری برق

از دیدگاه نظری و استانداردهای حسابداری

تحلیل حساب ۱۵۴ - (مصالح و لوازم عملیات، تعمیر و ساختمان)

دفتر مطالعات مالی و حسابداری مدیریت (1)

حساب ۱۵۴ یکی از فعالترین و با اهمیتترین حسابها در گروه داراییهای جاری می باشد. بنابر این با توجه به تاثیری که این حساب در صورتهای مالی دارد، انتخاب روشهای مناسب و دقیق برای ارزیابی موجودی کالا از حساسیت خاصی برخوردار است. به لحاظ روشهای گوناگونی که در نحوه ارزشیابی و کنترل کالا وجود دارد حسابداری موجودی کالا به عنوان یکی از شاخه های حسابداری مطرح شده است و در میان استانداردهای حسابداری نیز جایگاه خاصی دارد. به همین لحاظ قرار شد حساب ۱۵۴ که از جمله حسابهای مورد بررسی در جلسات گردهمایی است به طور همزمان از دیدگاه نظری و استانداردها نیز مورد بررسی و تحقیق قرار گیرد تا مباحث به صورتی پربارتر و کاملتر در فصلنامه ارائه شود.

شرح حساب ۱۵۴

شرح این حساب در روش متدالشکل حسابداری برق چنین آمده است:

154- مصالح و لوازم عملیات، تعمیر و ساختمان:

الف - این حساب شامل بهای مصالح و لوازمی خواهد بود که برای استفاده موسسه جهت امور ساختمانی، عملیات، تعمیر و نگهداری خریداری یا ساخته شده است. این حساب همچنین شامل قیمت مصالح و لوازم برگشتی و بازیافتی خواهد بود که به مناسبت ساختمان یا تعمیر یا برکناری اموال به دست آمده باشد. این قبیل مصالح و لوازم برگشتی بازیافتی که به ترتیب به بستانکار حساب ساختمان، تعمیر و نگهداری یا حساب اندوخته استهلاک منظور می شود به طریقی که ذیلا شرح داده شده محاسبه و در این حساب گنجانده می شود:

۱) به منظور اجتناب از موشکافی های غیر لازم در مورد محاسبه قیمت لوازم برگشتی و بازیافتی، به طور کلی ارزش این قبیل لوازم باید برحسب قیمت جاری لوازم نو مشابه تعیین گردد.

۲) جهت اقلام عمده بازیافتی که تعمیر قیمت جدید جاری در مورد آنها موجب ناهماهنگی و نوسان نامتعارف درمانده های حساب خواهد شد لازم است که ارزش این قبیل اقلام بر مبنای قیمت اولیه و در صورت عدم امکان براساس برآورد تعیین گردد.

۳) لوازم اسقاط و غیرقابل استفاده باید بر مبنای مبلغ خالص تقریبی فروش در این حساب منظور گردد (فروش منهای هزینه فروش). (اختلاف بین مبلغ واقعی حاصل از فروش لوازم اسقاط و غیرقابل استفاده با مبلغ خالص تقریبی که قبلا در این حساب ثبت گردیده در حساب ۱۶۳ منظور خواهد شد.

ب - بهای مواد و مصالح صادره از انبار به بستانکار این حساب و بدهکار حسابهای ساختمان، عملیات و غیره منظور می شود. علاوه بر بهای مصالح صادره، دیگر هزینه های قابل منظور عبارتند از عوارض گمرکی، هزینه بازرسی، هزینه بارگیری، حمل و تخلیه تا نقطه تحویل به انبارهای شرکت. همچنین در جنب هزینه های مذکور باید هزینه ساخت کالاهایی را که در کارگاه شرکت ساخته می شود منظور نمود (معمولا در چنین موردی عمل انتقال از حساب تصفیه ۱۸۴ به حساب ۱۵۴ انبار صورت می گیرد).

یادداشت: الف - در صورتی که هزینه هایی که مستقیماً قابل تخصیص به مواد و مصالح خریداری شده معین و بخصوصی، امکان پذیر نباشد، باید آنها را در بدهکار حساب ۱۶۳ هزینه های توزیع نشده انبار منظور نمود.

یادداشت: ب - ارزش اسقاط بشکها و قرقه های کابل برگشتی به انبار را می توان در بستانکار حساب ۱۶۳ منظور نمود.

154- Operating, Maintenance & Construction Materials

A. This account shall include the cost of materials purchased or fabricated primarily for use in the utility business for construction, operation and maintenance purposes. It shall include also the cost of materials recovered in connection with construction, maintenance or the retirement of property, such

materials being credited to construction, maintenance or accumulated depreciation provision, respectively, and included here-in as follows:

1) In order to avoid undue refinement of accounting, recovered materials shall generally be valued at current prices of new materials.

2) When important individual items are recovered and the use of current new prices would distort the accounting balances, such items shall be valued at original cost, estimated if not known.

3) Scrap and nonusable materials included in this account shall be carried at the estimated net amount realizable by the sale there. The difference between the amounts realized for scrap and nonusable materials sold and the net amount at which the materials were carried in this account shall be adjusted to account 163.

b. Materials and supplies issued shall be credited hereto and charged to the appropriate construction, operating expense or other account. Such cost should include the purchase price, customs duties, inspection, loading and transportation to the company stores. In addition, this cost should include the cost of fabrication by the Utility's shops (generally a transfer from Clearing Account 184 to Stores Account 154)

Note: A- Where expenses applicable materials purchased cannot be directly assigned to particular purchases, they shall be charged to account 163, Stores Expense Undistributed.

Note: B- The salvage value of returned containers and reels may be credited to account 163.

نکات قابل توجه در شرح حساب

1- ارقام تشکیل دهنده موجودی انبار در شرح حساب

در ۵ طبقه به شرح زیر تعیین شده و نحوه قیمت‌گذاری در هر مورد نیز مشخص شده است:

- بهای مصالح و لوازمی که برای استفاده موسسه جهت عملیات بهره‌برداری از تاسیسات خریداری یا ساخته می‌شود، به قیمت تمام شده به حساب انبار منظور می‌شود.

- بهای مصالح و لوازمی که جهت ایجاد ساختمان تاسیسات خریداری شده است و به قیمت تمام شده، به حساب انبار منظور می‌شود.

- مصالح و لوازم جزئی برگشتی به انبار که ناشی از مازاد بر مصرف بوده و به انبار عودت داده شده است، به قیمت لوازم نو مشابه به حساب انبار منظور می‌شود.

- مصالح و لوازم عمده باز یافتی ناشی از برکناری تاسیسات که امکان تعمیر و استفاده مجدد در تاسیسات می‌باشد، به قیمت تمام شده و در صورت عدم امکان به قیمت برآورد به حساب انبار منظور می‌شود.

- لوازم و مصالح اسقاط و غیر قابل استفاده که ممکن است ناشی از اتفاقات، برکناری، ضایعات یا سایر موارد باشد، به قیمت خالص تقریبی فروش (فروش منهای هزینه فروش) (به حساب انبار منظور می‌شود).

2- نکته دیگر در شرح این حساب، نحوه منظور نمودن طرف‌بستانکار هر یک از لوازم مازاد برگشتی و باز یافتی و اسقاطی در حسابهاست. اگر لوازم باز یافتی یا برگشتی مربوط به عملیات بهره‌برداری باشد باید به بستانکار همان حساب هزینه‌ای که قبلاً بدهکار شده است منظور شود.

اگر لوازم باز یافتی یا برگشتی ناشی از برکناری در عملیات ساختمانی باشد با توجه به دستورالعمل برکناری به بستانکار حساب استهلاک انباشته منظور می‌شود.

اگر لوازم اسقاطی به فروش برسد بر طبق شرح حساب، اختلاف مبلغ واقعی فروش با مبلغی که به حساب منظور شده است، باید به بستانکار حساب ۱۶۳ منظور شود.

3- در بند ب شرح این حساب، بهای تمام شده موجودیها شامل قیمت خرید و کلیه هزینه‌هایی است که به صورت مستقیم قابل تخصیص به کالاهای خریداری شده باشد. از جمله عوارض گمرکی، هزینه بازرسی، هزینه بارگیری حمل و تخلیه تا نقطه تحویل به انبارهای شرکت.

این تعریف با بهای تمام شده کالا که در استانداردهای حسابداری مورد بحث قرار گرفته است مطابقت دارد. سایر هزینه‌هایی که مستقیماً قابل تخصیص به مواد و مصالح خریداری شده نباشد، در حساب ۱۶۳ (هزینه‌های توزیع نشده انبار) (نگهداری خواهد شد. مانده این حساب به نسبت کالاهای صادره از انبار به هر یک از مراکز هزینه سرشکن خواهد شد. البته چگونگی سرشکن این حساب از نظر رعایت اصول پذیرفته شده حسابداری

قیمت تمام شده بایستی مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

- 4- نکته مهم دیگر اینکه اگر کالا بقصد تجارت، سفارش و خدمات پیمانکاری خریداری شده باشد نباید در این حساب منظور گردد و حساب شماره ۱۵۵ > کالا < برای این منظور پیش‌بینی شده است.
- 5- در شرح این حساب به روشهای قیمت‌گذاری لوازم صادره از انبار اشاره‌ای نشده است.
- 6- بر طبق شرح این حساب لازمست حساب معیني برای انبار اسقاط به منظور نگهداری اقلام اسقاط و غیر قابل استفاده و ضایعات پیش‌بینی گردد.

کاربرد حساب ۱۵۴ در صورتهای مالی

1- نحوه کاربرد: این حساب از جمله حسابهای فعال و با اهمیت ترازنامه می‌باشد و از حجم و گردش عملیات بسیار زیادی برخوردار است و تقریباً به طور یکسان در کلیه شرکتها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

2- نحوه ارائه در ترازنامه: این حساب در روش متحدالشکل حسابداری در گروه داراییهای جاری طبقه‌بندی شده است. لیکن با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از موجودیهای انبار در صنعت برق را کالاهای سرمایه‌ای تشکیل می‌دهد، لذا توصیه بر این است که نسبت به تفکیک کالاهای انبارها به جاری و سرمایه‌ای و منظور نمودن سهم کالاهای سرمایه‌ای در طبقه‌بندی داراییهای ثابت اقدام گردد.

3- نحوه انعکاس در صورت سود و زیان: حساب موجودی کالا در صنعت برق با موجودی مواد و کالا در شرکت‌های تولیدی) که به قصد فروش، خریداری یا تولید می‌شود (از نظر نحوه انعکاس در صورت سود و زیان متفاوت می‌باشد. در شرکت‌های تولیدی موجودی کالای ساخته شده از طریق قیمت تمام شده کالای فروش رفته) که با افزودن مقدار تولید به موجودی ابتدای دوره و کسر موجودی پایان دوره به دست می‌آید (در صورت سود و زیان منعکس می‌شود، اما موجودی کالا در صنعت برق مستقیماً در صورت سود و زیان انعکاس ندارد، در نتیجه حساسیت فوق‌العاده‌ای که در مورد انتخاب روشهای ارزشیابی موجودی پایان دوره به لحاظ تأثیری که در سود و زیان دارد در مورد این گونه موجودیها مطرح نمی‌باشد.

سیستمها و روشهای مربوط به حساب ۱۵۴

با توجه به اهمیتی که موجودی کالا در عملیات بهره‌برداري، تعمیر و نگهداری و تاسیسات دارد تقریباً کلیه واحدهای سازمان به نحوی در ارتباط با انبار می‌باشند. به همین منظور تدوین مجموعه‌ای از سیستمها، روشها و دستورالعملها به لحاظ روشن شدن گردش کار و ارتباط واحدها با یکدیگر و همچنین برنامه‌ریزی و پیش‌بینی نیازها، نحوه عملیات خرید، ورود و خروج کالا و سایر موارد مربوط، امری اجتناب‌ناپذیر است. در این زمینه خلاصه‌ای از روشها را می‌توان به شرح زیر بر شمرد:

1- سیستم خرید و سفارشات: که از مرحله درخواست کالا شروع می‌شود و تا تحویل کالا به انبار خاتمه می‌یابد. در این زمینه لازم است در اغلب شرکتها دستورالعمل‌های خاصی تدوین شود تا مواردی نظیر گردش کار خرید، فرمها، مقررات و روشها به طور کامل تشریح شود به گونه‌ای که کلیه واحدها به طور یکنواخت از آن پیروی نمایند. در حال حاضر اغلب شرکتها فاقد چنین دستورالعملی می‌باشند.

2- روش ارزشیابی موجودی کالا: با توجه به نقشی که موجودی کالا در صورتهای مالی دارد، روشی که برای ثبت و نگهداری ارزش این گونه اقلام در دفاتر و صورتهای مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش بهای تمام شده تاریخی می‌باشد. ضمناً به لحاظ تفاوت قیمت کالاهای موجود در انبار با قیمت‌های بازار، در سال ۷۲ برای اولین بار در صنعت برق علاوه بر تاسیسات، موجودی کالا نیز باتلفی سرمایه‌ای بودن مورد ارزشیابی مجدد قرار گرفت و لی دستورالعمل و روشی در مورد نحوه ارزشیابی داراییها) موجودیها (در آینده پیش‌بینی نشده است.

3- روش‌های قیمت‌گذاری کالا: از میان روشهای مختلف حسابداری انبار برای قیمت‌گذاری کالاهای صادره از انبار، در شرکت‌های برق منطقه‌ای معمولاً از یکی از دو روش زیر استفاده شده است. اغلب شرکتها از روش میانگین موزون استفاده نموده‌اند. از اشکالات عمده این روش می‌توان تاخیر در ثبت کالاهای خریداری شده بدون قیمت را نام برد. تعدادی از شرکتها نیز از روش استاندارد استفاده می‌نمایند و در پایان دوره، انحراف قیمت واقعی و استاندارد را برحسب اجناس مصرفی در هر یک از مراکز هزینه منظور می‌نمایند. تاکنون دستورالعملی در مورد دلیل انتخاب هر یک از روشها و چگونگی تعیین قیمت استاندارد و یا تعیین قیمت کالاهای فاقد قیمت در روش میانگین مشاهده نگردید.

4- ارتباط دستور کار با انبار: با توجه به اینکه هر گونه اقدامی در زمینه تعمیر و نگهداری و عملیات ساختمانی می‌بایستی براساس دستور کار صورت گیرد، لذا اقلام مصرفی مورد نیاز براساس دستور کار درخواست و هر نوع اقلام برکناری نیز براساس دستور کار تحویل انبار می‌شود. برای اجرای دقیق این روشها

نیاز به دستورالعملی که نحوه انجام کار و گردش کار و وظایف واحدها را با انبار مشخص نماید امری ضروری است.

5- سیستم کدگذاری و طبقه‌بندی کالا: انبار تعدادی از شرکت‌های برق منطقه‌ای با استفاده از روش چهارزاد و تعدادی نیز با استفاده از روش پتاتاپ و در برخی از شرکت‌ها نیز به روش‌های خاصی کدگذاری و طبقه‌بندی شده است. با توجه به تشابه اقلام انبار در سطح صنعت برق، ضرورت استقرار یک سیستم کدگذاری و طبقه‌بندی برای موجودی انبار در کلیه شرکتها در صنعت برق امری ضروری بنظر می‌رسد.

6- روش سفارش خرید: با توجه به اینکه اغلب اقلام موجود در انبار شرکت‌های برق منطقه‌ای لوازم خاصی می‌باشند،

به لحاظ عدم اطمینانی که نسبت به تامین بموقع لوازم و همچنین نگرانی و حساسیت خاصی که در مورد خاموشی برق وجود دارد، معمولاً مدیران با استفاده از روشها و تجربیات گذشته و بدون توجه به روشهای تعیین

با صرفه‌ترین مقدار موجودی و تعیین نقطه سفارش، اقدام به خرید اقلام مورد نیاز خود می‌نمایند. بنظر می‌رسد زیان ناشی از خاموشی نسبت به زیان ناشی از راکد بودن سرمایه در انبارها از اهمیت بیشتری برخوردار است. دستورالعملی خاصی در زمینه چگونگی تعیین مقدار سفارش در شرکتها تدوین نشده است.

7- روش انبارگردانی: با توجه به استفاده از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا در کلیه شرکتها و با وجود حجم زیاد کالاهای موجود در انبارها، در پایان هر سال کلیه شرکت‌های برق منطقه‌ای براساس دستورالعملی که برای این منظور تدوین شده است، با نظارت حسابرسان اقدام به شمارش موجودیها می‌نمایند و سپس در صورت لزوم نسبت به اصلاح مغایرتها اقدام می‌شود. در سیستم ثبت دائمی شمارش عینی موجودیها تنها به منظور اثبات صحت میزان موجودیها با مدارک حسابداری می‌باشد.

حساب ۱۵۴ از دیدگاه حسابرسان

نکات قابل توجهی که توسط حسابرسان در مورد حساب انبار شرکت‌های برق منطقه‌ای مطرح شده به طور خلاصه به شرح زیر است:

- 1- تعداد زیادی اقلام راکد و ناباب در انبار وجود دارد که در مورد آنها تعیین تکلیف نشده است.
- 2- کلیه موجودیهای شرکت با تلقی سرمایه‌ای بودن مورد ارزیابی قرار گرفته است.
- 3- اجناس انبار فاقد پوشش بیمه‌ای می‌باشند.
- 4- در صدور رسید انبار و ثبت دفاتر در مورد اقلام و سفارشات خریداری شده از خارج تاخیر وجود دارد.

آخرین تغییرات

براساس اطلاعات واصله، آخرین تغییرات تا سال جاری در متن اصلی روش متحدالشکل حسابداری در ارتباط با عنوان و شرح حساب به صورت زیر می‌باشد:

1- عنوان حساب از

154- Operating, Maintenance & Construction Materials

154-) مصالح و لوازم عملیات، تعمیر و ساختمان (به

154- Plant Materials and Operating Supplies

- 154) مواد و مصالح تاسیسات و لوازم عملیات (تغییر یافته است.

2- شرح حساب در متن فعلی شامل کالای خریداری و ساخته شده می‌باشد. در آخرین تغییرات این حساب فقط شامل کالای خریداری شده می‌باشد.

3- در بندهای ۱ و ۲ شرح حساب در متن جدید آمده است هزینه تعمیر اقلام عمده) مهم (و اقلام نسبتاً جزئی

(غیر مهم (بازیافتی می‌بایستی به هزینه تعمیر و نگهداری حسابی که قبلاً اقلام مذکور برای مصرف درخواست شده‌اند منظور گردد. در حالی که در متن موجود به هزینه تعمیر این گونه اقلام اشاره‌ای نشده است.

4- در بند ۳ در متن جدید آمده است اختلاف بین مبلغ واقعی حاصل از فروش لوازم اسقاط و غیرقابل استفاده با

مبلغ خالص تقریبی بهای لوازم اسقاط می‌بایستی به‌یستاکار حسابی منظور گردد که قبلاً لوازم اسقاط به‌بدهکار آن حساب منظور شده بود. در حالی که براساس متن موجود این اختلاف می‌بایستی به حساب منظور گردد که این عمل با اصول پذیرفته شده حسابداری مغایر می‌باشد.

5- در شرح حساب ۱۵۴ در متن موجود، از روشهای قیمت‌گذاری اقلام صادره از انبار ذکر می‌شود که به میان نیامده است. در صورتی که در آخرین تغییرات در این مورد به شرح زیر اشاره شده است:

> *بهای مواد و مصالح صادره از انبار براساس قیمت واحدی که با استفاده از روشهای میانگین موزون، اولین صادره از اولین وارده یا سایر روشهای حسابداری موجودیها که منطبق با استانداردهای پذیرفته

شده حسابداری است تعیین و به بستانکار این حساب و بدهکار حسابهای ساختمان، عملیات و غیره منظور می‌شود.

6- مواردی که در شرح حساب ۱۵۴ حذف شده است عبارتند از:

* در بند ب متن موجود عبارت > هزینه ساخت کالاهایی که در کارگاه شرکت ساخته می‌شود از حساب تصفیه ۱۸۴ به حساب ۱۵۴ - انبار منتقل می‌گردد <. در متن جدید حذف شده است.

* یادداشت ب شرح حساب در متن موجود که مربوط است به منظور نمودن ارزش اسقاط بشکها و قرقه‌های کابل برگشتی به انبار که در بستانکار حساب ۱۶۳ منظور شده در متن جدید حذف و به جای آن در یادداشت ب شرح متن جدید به شرح زیر آمده است:

>* در صورتی که مواد و مصالحی به صورت خرید مستقیم به منظور مصرف اضطراری خریداری شوند این گونه کالاها نایستی به حساب انبار منظور شوند بلکه می‌توانند مستقیماً بدون گردش انبار به حساب هزینه یا دارایی مربوط (منظور شوند).

موجودی مواد و کالا از دیدگاه اصول پذیرفته شده و استانداردهای حسابداری:

نکته قابل توجهی که در مقدمه استانداردهای حسابداری موجودی مواد و کالا آمده این است که نتایج این استانداردها در مورد واحدهای غیر تجاری یا موسسات خدمات عمومی (آب، برق و تلفن) که تحت مقررات و نظارت دولت عمل می‌کنند، کاربرد و مصداق نخواهد داشت. لیکن بنظر می‌رسد بجز در موارد خاص، بسیاری از مواردی که در این استاندارد مطرح شده عملاً در شرکت‌های برق منطقه‌ای مورد استفاده قرار گرفته است. به همین منظور به موارد با اهمیت در استانداردها که مغایر و یا مطابق با روش‌های جاری در صنعت برق می‌باشد می‌پردازیم:

تعریف موجودی کالا: موجودی کالا به کلیه دارایی‌های مشهودی که در مالکیت واحد تجاری است اطلاق می‌شود که:

1- برای فروش در روال عادی فعالیت‌های تجاری نگهداری می‌شود (مثل کالای ساخته شده)

2- برای ساخت و فروش محصولات در فرایند تولید قرار دارد (مثل کالای در جریان ساخت)

3- قرار است طی سال مالی جاری به طور مستقیم یا غیرمستقیم در ساخت و آماده‌سازی محصولات برای فروش مصرف شود (مواد اولیه و مواد کمکی)

ضمناً این تعریف از موجودیها، دارایی‌های بلندمدتی که مشمول استهلاک قرار می‌گیرند و همچنین کالاهایی که هنگام استفاده و مصرف جزو دارایی‌های بلندمدت و استهلاک پذیر طبقه‌بندی می‌شوند را شامل نمی‌شود.

با توجه به تعریف مذکور بنظر می‌رسد موجودی کالا در صنعت برق که شامل کالاهای مصرفی جاری و سرمایه‌ای می‌شود، با آخرین جمله تعریف مذکور، که کالاهای سرمایه‌ای را مستثنی کرده است مغایرت دارد.

هدفهای اساسی حسابداری موجودی کالا

مهمترین هدفهایی که حسابداری در زمینه موجودی کالا دنبال می‌کند را می‌توان به طور خلاصه در دو بخش به شرح زیر برشمرد:

هدف اول: تعیین ارزش ریالی موجودیها برای انعکاس در ترازنامه

هدف دوم: اندازه‌گیری ارزش موجودیها به منظور تعیین قیمت تمام شده کالای فروش رفته و نهایتاً تعیین سود و زیان ناخالص دوره

برای دستیابی به اهداف مذکور تکنیکها، روشها، اصول و ضوابطی به شرح زیر تدوین شده است و لازمست شرکتها باتوجه به نوع فعالیت نسبت به انتخاب یکی از روشها و رعایت آن به صورتی بکنواخت اقدام کنند:

الف (شناسایی اقلام تشکیل‌دهنده موجودیها که شامل موارد زیر می‌باشد:

1- شناسایی کالاهای موجود در انبار

2- شناسایی کالاهای بین راهی

3- شناسایی کالاهای امانی نزد دیگران

ب (اندازه‌گیری مقادیر موجودی براساس روشهای:

1- سیستم تقویم ادواری موجودی

2- سیستم تقویم دائمی موجودی

ج (ارزشیابی موجودیهای مواد و کالا براساس یکی از روشهای:

1- بهای تمام شده تاریخی

2- انحراف از بهای تمام شده که شامل روشهای زیر می‌باشد:

- اقل بهای تمام شده با قیمت بازار

- ارزش خالص باقی‌مانده

- ارزش جایگزینی

- قیمت فروش

د (انتخاب یکی از روشهای حسابداری انبار یا جریان موجودیها:

1- شناسایی ویژه

2- میانگین موزون

3- اولین صادره از اولین وارده

4- اولین صادره از آخرین وارده

5- استاندارد

6- صادره از وارده بعدی

7- صادره از بالاترین قیمت

براساس تکنیک‌ها و روش‌های مذکور، ارزش موجودیها از نظر کمی و ریالی جهت انعکاس در صورتهای مالی تعیین می‌گردد.

نحوه طبقه‌بندی و ارائه موجودیها در صورتهای مالی

چگونگی طبقه‌بندی موجودیها در یکی از گروه‌های داراییهای جاری، غیرجاری و یا ثابت، بستگی به ماهیت اقلام تشکیل دهنده موجودی، انواع موجودی، نحوه فعالیت شرکت، اندازه و گستردگی واحد تجاری و حدود استفاده از این حساب در هر واحد دارد. لازم است طبقه‌بندی فوق با توجه به تعاریفی که از هر یک از داراییهای جاری و ثابت شده است مشخص گردد. به طور کلی موجودی مواد اولیه، موجودی کالای در جریان ساخت، موجودی کالای ساخته شده و سایر موجودیها از انواع موجودیها در واحدهای تولیدی می‌باشد. با توجه به تعریف موجودی کالا و تعریف دارایی جاری چنانچه موجودیهای مذکور طی مدتی کمتر از یکسال یا یک دوره عملیاتی به فروش رفته، به مصرف رسیده یا به وجه نقد تبدیل شود، می‌توان این گونه اقلام را در طبقه داراییهای جاری منظور نمود.

طبقه‌بندیهای فوق، شامل اقلامی از موجودی که جزء داراییهای بلندمدت و استهلاک‌پذیر می‌باشد و یا کالاهایی که هنگام استفاده و مصرف جزء داراییهای بلندمدت و استهلاک‌پذیر طبقه‌بندی می‌شوند و همچنین داراییهای استهلاک‌پذیری که از رده خدمت خارج شده و در انبار نگهداری می‌شود، نمی‌گردد. بنابر این آن گروه از موجودیها که انتظار نمی‌رود طی سال مالی آتی مصرف شده یا به فروش رفته و یا به وجه نقد تبدیل شود را می‌توان به عنوان داراییهای غیر جاری طبقه‌بندی نمود.

با توجه به مراتب فوق بنظر می‌رسد موجودیهای انبار در صنعت برق که شامل اقلام مصرفی، اموالی) جاری و سرمایه‌ای (می‌شود با تعریف موجودیها و نحوه طبقه‌بندی آن در استانداردهای حسابداری مطابقت نداشته باشد. در این حالت می‌توان بر طبق استانداردهای بین‌المللی حسابداری شماره ۲ اقلامی را که مطابق تعریف موجودیهای کالا نمی‌باشند در یادداشت‌های پیوست افشا نمود.

هدفهای مدیریت در کنترل موجودیها

مهمترین هدفهایی که مدیریت در کنترل موجودیها دنبال می‌کند و این اهداف در صنعت برق نیز می‌تواند از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار باشد عبارتند از:

1- تولید با حداکثر کارایی

2- تامین نیازهای مشتریان از نقطه نظر کیفیت کالا، تحویل بموقع محصول به بهترین نحو ممکن

3- نگاهداری میزان موجودیها در سطوح منطقی و اقتصادی به منظور جلوگیری از رکود بخشی از سرمایه واحد تجاری در این گونه داراییها

4- به حداقل رساندن هزینه نگهداری موجودیها

5- به حداکثر رساندن سود طی دوره مالی

با توجه به مشکلات ارزی و پیچیدگی مربوط که در خرید لوازم از خارج از کشور وجود دارد و عدم امکان تعیین دقیق زمان تحویل کالا و همچنین به لحاظ نوسانات قیمت‌ها یا مشکلات تامین قطعات در زمان مورد نیاز، بنظر می‌رسد در صنعت برق به هدفهای ۱ و ۲ نسبت به هدفهای ۳ و ۴ و ۵ اهمیت بیشتری داده شده است.

ارزشیابی و ارائه موجودیها از دیدگاه استانداردهای بین‌المللی حسابداری شماره ۲ بر طبق این استاندارد بهای تمام شده تاریخی شامل مجموعه مخارج خرید، مخارج تبدیل و نحوه تخصیص سیستماتیک سربار تولید و سایر مخارجی است که برای رساندن موجودیها به شرایط و موقعیت مکانی فعلی انجام می‌گیرد.

- موجودیها در ترازنامه و یا از طریق یادداشت‌های همراه صورتهای مالی، باید به گونه‌ای طبقه‌بندی شوند که متناسب با وضعیت واحد تجاری بوده و همچنین نشان‌دهنده ارزش هر یک از گروه‌های عمده موجودیها باشد. - اقلامی به غیر از آنچه که مشمول تعریف موجودیها در این استاندارد می‌شود، باید نخست در سرفصل موجودیها نشان داده شود لیکن ماهیت، میزان و مبنای ارزشیابی آنها باید افشا گردد.

منابع:

1- حسابداری موجودی مواد کالا - حسابداری مالی - سطح میانی (۹) - (ترجمه و تالیف رضا نظری از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی)

2- صورتهای مالی اساسی - حسابداری مالی - سطح میانی (۷-) (ترجمه و تالیف عزیز عالی‌ور از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی

منابع:

- 1- حسابداری موجودی مواد کالا - حسابداری مالی - سطح میانی (۹-) (ترجمه و تالیف رضا نظری از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی
- 2- صورتهای مالی اساسی - حسابداری مالی - سطح میانی (۷-) (ترجمه و تالیف عزیز عالی‌ور از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی

منابع:

- 1- حسابداری موجودی مواد کالا - حسابداری مالی - سطح میانی (۹-) (ترجمه و تالیف رضا نظری از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی
- 2- صورتهای مالی اساسی - حسابداری مالی - سطح میانی (۷-) (ترجمه و تالیف عزیز عالی‌ور از انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی - سازمان حسابرسی

2- سیستم ثبت و کنترل موجودی: از میان دو روش ثبت و کنترل موجودی به نام سیستم تقویم دائمی کالا و سیستم شمارش ادواری، کلیه شرکتها از روش دوم استفاده می‌نمایند. به همین منظور برای کلیه کالاهای وارده به انبار، قبض انبار و برای کلیه کالاهای خارج‌شده از انبار، حواله انبار صادر می‌شود و برای تمامی کالاهای موجود در انبار، کارت کاردکس فیزیکی در انبار نگهداری می‌شود و کلیه ورود و خروج کالاها

در آن ثبت می‌شود. در عین حال در امور مالی نیز کارت کاردکس فیزیکی و ریالی نگهداری می‌شود که پل ارتباطی بین انبار و دفاتر می‌باشد. در این روش می‌توان در آخر سال یا در مقاطع زمانی معین با شمارش انبار، مقدار واقعی موجودی را کنترل و با کاردکس‌های مربوط تطبیق داد.

1- این مقاله با همکاری آقای علی سلیمیان رییس گروه مطالعات مالی تهیه شده است.

1- این مقاله با همکاری آقای علی سلیمیان تهیه شده است.